T.C.
DEVLET BAKANLIĞI VE
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

7/13835
SÜRELİDİR

Sayı :B.02.0.002/ 3956
Konu :

12./6./2006

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ :a) TBMM Başk.nın, 10.05.2006 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/13835-20699/52183 sayılı yazısı.
b) Başbakanlığın 17.05.2006 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-515-5/2475 sayılı yazısı.
c) Atatürk Kültür, Dil ve Tarih yüksek Kurumu Başkanlığının, 01.06.2006 tarih ve B.02.1.KDT.0.76.00.02/610/199/695 sayılı yazısı.

Ankara Milletvekili Sayın Prof.Dr.Mehmet TOMANBAY'ın, Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını istediği, 7/13835 esas no'lu yazılı soru önergesi cevabı hazırlanarak ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Mehmet Ali ŞAHİN
Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

Ek: İlgi (c) yazı ve eki (5 sayfa)

DAĞITIM :
Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

Adres : Başbakanlık Devlet Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı (Sn.Mehmet Ali ŞAHİN) Bakanlıklar/ANKARA
Telefon : (0 312) 413 73 22
Faks : (0 312) 419 15 45 – (0 312) 425 14 35
Ayrıntılı Bilgi İçin Telefon : (0 312) 419 16 48 M. DURMUŞOĞLU Özel Kalem Müdür Yardımcısı
e-posta : : buro.mehmetalisahin@basbakanlik.gov.tr

7/13835
ACELE
GÜNLÜDÜR

T.C.
BAŞBAKANLIK
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH
YÜKSEK KURUMU BAŞKANLIĞI
Yurt İçi ve Yurt Dışı İlişkiler Dairesi

Sayı : B.02.1.KDT.0.76.00.02/610 /199 /695
Konu : Soru Önergesi

ANKARA
01-06-2006

DEVLET BAKANLIĞI VE BAŞBAKAN YARDIMCILIĞINA
(Sayın Mehmet Ali ŞAHİN)

İlgi : 17.05.2006 tarihli ve B.02.0.002/3473 sayılı yazınız.

Ankara Milletvekili Sayın Prof.Dr.Mehmet TOMANBAY'ın T.B.M.M. Başkanlığı'na hitaben Başbakan Sayın Recep Tayip ERDOĞAN tarafından cevaplandırılmasını istediği 7/13835 esas no'lu yazılı soru önergesi örneği, bağlı kuruluşumuz Türk Dil Kurumu Başkanlığına iletilmiş, alınan cevabi yazı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof.Dr. Sadık TURAL
Atatürk Kültür, Dil ve Tarih
Yüksek Kurumu Başkanı

Ek: 5 sayfa

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI VE
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI
TARİH : 06.06.2006
SAYI : 3956

7/13835

T. C.
BAŞBAKANLIK
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU BAŞKANLIĞI

TÜRK DİL KURUMUNUN SAYIN PROF. DR. MEHMET TOMANBAY TARAFINDAN VERİLEN 7/13835 SAYILI SORU ÖNERGESİNDEKİ ELEŞTİRİLERE YANITI

Sayın Prof. Dr. Mehmet Tomanbay, Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından yanıtlanmak üzere verdiği soru önergesinin birinci ve ikinci paragrafında "... iddia edilmektedir. ... neden olduğu söylenmektedir. ... dile getirilmektedir." diyerek bilimsel olmaktan ziyade ticari kaygılarla hareket eden kişilerin basında yer alan asılsız savlarını soru önergesine yansıtmıştır. Sayın Prof. Dr. Tomanbay'ın, bu tür dayanaksız savlar yerine kendi düşüncelerini kendi sözleriyle ifade etmesi beklenirdi. Ayrıca bu soru önergesinde Türk Dil Kurumunun sessizce değişiklikler yaptığı, ilköğretim öğrencisi ile lise öğrencisinin farklı yazım kurallarıyla karşılaştığı gibi savlar da ileri sürülmüştür. Türk Dil Kurumu yazım kurallarında bir birlik ve süreklilik sağlamak amacıyla konu ile ilgilenen kurum ve kuruluşların, bilim adamlarının, basın mensuplarının, Türkçe sevdalılarının görüşlerini almakta ve yapılan eleştiri ve katkıları değerlendirerek çalışmalarını sürdürmektedir. Türk Dil Kurumu yazımın bir gelenek olduğunu düşünmekte, dilde yaşanan gelişmeleri ve değişimleri kılavuza ve sözlüğe yansıtmaktadır. Buna göre yapılanlar sessizce yapılan değişiklikler değildir. *Yazım Kılavuzu* yayımlanmadan bir yıl önce sanal ortamda herkesin kullanımına ve eleştirisine açılmıştır. Kaldı ki 2005 yılında yayımlanan *İlköğretim Öğrencileri İçin Yazım Kılavuzu* ile yine 2005 yılında yayımlanan *Yazım Kılavuzu* aynı kuralları ve sözlerin yazım biçimlerini içermektedir.

Sayın Prof. Dr.Tomanbay'ın eleştirilerine yanıtlarımız sırasıyla aşağıda verilmiştir:

1. Bir dilin söz varlığı o dilde kullanılan sözlerin var olan anlamlarının tamamını kapsar. Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan sözlük Türkçenin yazı diline ait söz varlığını yansıtmaktadır. Sözlük hazırlama ilkelerine göre. halkımız tarafından kullanılan ve yaygınlaşmış olan sözler, arandığında bulunabilmesi için sözlükte yer almak zorundadır. "1. Isıtılmış hava veya havadan daha hafif bir gazla doldurulan, atmosferde uçabilen, küre biçiminde araç. 2. Hava veya gazla doldurulmuş, kauçuktan yapılan çocuk oyuncağı. 3. Karnı yuvarlak ve şişkin, boynu dar cam kap." anlamlarındaki **balon** sözü

Atatürk Bulvarı 217, 06680 Kavaklıdere/ANKARA-TÜRKİYE
Tel: (312) 4268124 *Belgeç (Faks):* (312) 468 07 83
http//tdk.org.tr
baskan@tdk.org.tr

T. C.
BAŞBAKANLIK
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU BAŞKANLIĞI

ile "1. Ayakkabı üzerine giyilen kauçuktan pabuç. 2. Kauçuktan yapılmış ayakkabı. 3. Kauçuktan yazı silgisi. 4. Taşıtların jantlarına yerleştirilen, elastiki tekerlek bandajı. 5. Esnek, ince kauçuk veya kauçuklu şerit. 6. Bir tür esnek örgü. 7. Korse. 8. Uzun konçlu çorabın düşmesini önlemek için üst kısmına gelecek biçimde bacağa geçirilen esnek şerit. 9. *sf.* Kauçuktan yapılmış." anlamlarındaki **lastik** sözünden oluşmuş ve "bisikletlerde kullanılan bir lastik türü" anlamındaki **balon lastik** sözü görüldüğü gibi kendisini oluşturan sözlerden daha farklı bir anlam taşımakta ve başka bir nesnenin adını yansıtmaktadır. Bu sözün anlamını merak eden kişi *Türkçe Sözlük*'te bulmalıdır. Buna göre bu söz ve Sayın Prof. Dr Tomanbay'ın birinci maddedeki eleştirisinde yer alan aynı biçimdeki diğer sözler *Türkçe Sözlük*'te yer almak zorundadır.

2-3. "Acele" sözü **1.** Hızlı yapılan, çabuk, tez, ivedi. **2.** *zf.* Vakit geçirmeden, tez olarak. **3.** *is.* Çabuk davranma, iveçenlik." anlamlarıyla *Türkçe Sözlük*'te yer almaktadır. Uluslararası sözlük hazırlama ilkelerine göre bir sözün her bir anlamı o sözün farklı kullanım biçimidir ve o dilin söz varlığı içinde ayrı bir yere sahiptir. Buna göre *Türkçe Sözlük*'teki madde başı ve madde içi sözlerin anlamlarını da içine alan 104.481 söz varlığı sayısı Türkçenin yazı diline ait söz varlığı konusunda şişirilmiş bir sayı değildir. Gerçekleri yansıtmaktadır. Kamuoyu bu konuda yanıltılmamıştır.

4. Türkçe Sözlük'e **kalem kutusu** sözü alındığı gibi "kutu kutu, camekânlı kutu, kapalı kutu, karakutu, akıl kutusu, batarya kutusu, boya kutusu, ecza kutusu, mücevher kutusu, müzik kutusu, posta kutusu, sorgu kutusu, vites kutusu, yağ kutusu, zemberek kutusu" maddeleri, **adres defteri** sözü alındığı gibi "defter emini, defterhane, defterihakani, defterikebir, adi defter, ana defter, büyük defter, günlük defter, zımbalı defter, akıl defteri, bakkal defteri, banka defteri, cep defteri, hatıra defteri, işletme defteri, karalama defteri, kasa defteri, kayıt defteri, kopya defteri, mevduat defteri, müsvedde defteri, şiir defteri, yevmiye defteri" maddeleri, **can arkadaşı** sözü alındığı gibi "arkadaş canlısı, hayat arkadaşı, kadeh arkadaşı, mahalle arkadaşı, silah arkadaşı" maddeleri, **makam arabası** sözü alındığı gibi "araba araba, araba falakası, araba mezarlığı, araba vapuru, bir araba, yaylı araba, çöp arabası, domuz arabası, el arabası, kağnı arabası, kira arabası, muhacir arabası, ordövr arabası, öküz arabası, polis arabası, servis arabası, şeytanarabası, tanzifat arabası, taş arabası, tatar arabası, tay tay arabası, top arabası, yarış arabası, yük arabası" maddeleri, **İspanyol müziği** sözü alındığı gibi "müzik bilimi,

Atatürk Bulvarı 217, 06680 Kavaklıdere/ANKARA-TÜRKİYE
Tel: (312) 4268124 *Belgeç (Faks):* (312) 468 07 83
http//tdk.org.tr
baskan@tdk.org.tr

7/13835

müzik dolabı, müzikhol, müzik köşesi, müzik market, müzik odası, müzik salonu, müziksever, alafranga müzik, alaturka müzik, barok müzik, canlı müzik, çağcıl müzik, elektronik müzik, enstrümantal müzik, pop müzik, vokal müzik, arka müziği, beraberlik müziği, Çigan müziği, film müziği, folk müziği, fon müziği, halk müziği, mehter müziği, oda müziği, sinyal müziği" maddeleri, **bira bardağı** sözü alındığı gibi "bardakaltı, bardak eriği, çay bardağı, likör bardağı, limonata bardağı, rakı bardağı, su bardağı, şampanya bardağı, şarap bardağı, viski bardağ " maddeleri, **tapu memuru** sözü alındığı gibi "evrak memuru, maiyet memuru, muhabere memuru, nikâh memuru, nokta memuru, orman koruma memuru, sağlık memuru, taharri memuru, zaptiye memuru" maddeleri de alınmış ve bunlara benzer maddeler de alınmaya devam edilmektedir. Bütün bunlar dilin zenginliğidir. Bu zenginliğin de sözlüklere yansıtılması gerekir.

5. Türkçe Sözlük'e **Beypazarı baklavası, Adana kebabı, Sırt battaniyesi** vb. örnekler alındığı gibi benzer örnekler alınmaya devam edilmektedir. Bu örneklerin her birinin ayrı bir anlam özelliği vardır.

6. Halk arasında kullanılan **start almak, start vermek, sahne almak** vb. özenti alıntılar ile benzer örnekler birinci maddede belirtildiği üzere yaygın olarak kullanılan bu sözlerle karşılaşan kişilerin bunların anlamını veya doğru biçimini bulabilmeleri için *Türkçe Sözlük*'te yer almıştır.

7-8-9. Soru önergesinin 7. maddesinde söz edilen **brick game, check-in, fair-play, mortgage, non-stop, stand-by** vb. örnekler, okuduğu bir metinde bu sözlerle karşılaşan ve hangi dilden geldiğini bilemediği için İngilizce sözlüğe mi, Fransızca sözlüğe mi bakacağını bilemeyen kişilerin bu sözlerin Türkçe karşılıklarına kolaylıkla ulaşabilmeleri için *Türkçe Sözlük*'e alınmıştır. Bu tür sözler eğik olarak yazılmış ve yanlarında Türkçe karşılıkları verilmiştir. **Türk Dil Kurumunun amacı bu sözlerin Türkçe karşılıklarının kullanımının yaygınlaşmasını sağlamaktır.** Özgün biçimleriyle yazılmaları da bu sözlerin halkımız tarafından benimsenmediğini göstermek içindir. Yapılan sıklık araştırmaları sonunda bu sözlerin özgün biçimleriyle daha fazla kullanıldığı ortaya çıkmış, bundan dolayı sözlüğe bu biçimleriyle alınmıştır.

7/13835

Böylece okuyucular ve sözlük kullanıcıları Türkçe karşılığa yönlendirilerek Türkçe sözlerin kullandırılması özendirilmektedir.

10-11. Sayın Prof. Dr. Tomanbay, **inkılap** sözünün birinci anlamını kendi istediği yerden bölüp sadece "iyileştirme, düzeltme" olarak niteleyerek sözün gerçek anlamı olan "toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, iyileştirme, devrim, reform" anlamından uzaklaştırarak tanımı sıradanlaştırmaya çalışmıştır.

12. Sözlükte **Miraç Gecesi, Miraç Kandili, Mevlit Kandili** vb. sözler madde başı olarak yer aldığı gibi **Millî Mücadele** sözü de madde başında yer almaktadır. Bu ve benzeri sözler toplum hayatında yerini almış ve özel anlamlar kazanmışlardır. Bu nedenle bu ve benzeri kavramların sözlüğe eklenmesi işi sürdürülmektedir.

13. Dil bilimi terimi olan **özleştirmecilik** sözü *Türkçe Sözlük*'te "bir dili yabancı ögelerden arıtarak arı, katışıksız bir duruma getirmeyi ve kendi imkânlarıyla geliştirmeyi amaçlayan çalışma, tasfiyecilik, pürizm" biçiminde tanımlanmıştır. "Arıtma, ayıklama, temizleme" anlamlarındaki "tasfiye" sözünden türetilmiş ve iki farklı anlamı olan "tasfiyecilik" sözü ile "pürizm" dil bilimi terimi anlamlarıyla **özleştirmecilik** sözünün eş anlamlısı olarak *Türkçe Sözlük*'te yer almıştır.

Türk Dil Kurumu, sözlük ve yayın çalışmalarını yetmiş dört yıllık geleneğinden edindiği bilgi birikimi, deneyimi, uluslararası dil bilimi yöntemleri ve kullanım sıklığı araştırmalarıyla yürütmektedir.

Ulu önder Atatürk'ün "*Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır*" sözünü kendisine ilke edinen Türk Dil Kurumu, Türkçenin söz varlığında yer alan; şarkılarımıza, türkülerimize, atasözlerimize girmiş; şehirdeki işçiden memurdan köydeki çobana kadar herkesin anladığı, kullandığı sözleri, deyimleri Türkçenin zenginliği olarak gören ve bu zenginliği yaşatmak amacıyla hareket eden bir anlayışa sahiptir. Türk Dil Kurumu, Türkçenin bütün söz varlığının kuşaktan kuşağa aktarılması,

Atatürk Bulvarı 217, 06680 Kavaklıdere/ANKARA-TÜRKİYE
Tel: (312) 4268124 *Belgeç (Faks):* (312) 468 07 83
http//tdk.org.tr
baskan@tdk.org.tr

T. C.
BAŞBAKANLIK
ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
TÜRK DİL KURUMU BAŞKANLIĞI

7/13835

yaşatılması ve zenginleştirilmesi amacıyla çalışmalarını sürdürmekte ve toplumda sağlam bir Türkçe bilincinin oluşturulmasını sağlama yönündeki etkinliklerine devam etmektedir.

Bilgilerinizi arz ederim

Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN
Başkan

Atatürk Bulvarı 217, 06680 Kavaklıdere/ANKARA-TÜRKİYE
Tel: (312) 4268124 *Belgeç (Faks):* (312) 468 07 83

http//tdk.org.tr
baskan@tdk.org.tr